

Το Διακύβευμα της Τεχνητής Νοημοσύνης στην Καθημερινότητά μας:

Η Τεχνητή Νοημοσύνη μέσα από 10 ερωτήσεις και απαντήσεις(;))

Παναγιώτης Αναστασιάδης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

2ο Ερώτημα: Αξιοποίηση(;) των Εφαρμογών Τ.Ν. στις τάξεις μας.

Τι μας δίδαξε η εμπειρία μας από τις μηχανές αναζήτησης;

* Το κείμενο αυτό έχει γραφτεί χωρίς την υποστήριξη ChatGPT ή άλλων ανάλογων λογισμικών*

Οι μηχανές αναζήτησης

Ένα από τα σημαντικότερα τεχνολογικά επιτεύγματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας (3^η βιομηχανική επανάσταση, 1990-2020) ήταν η άμεση πρόσβαση στην ψηφιακή πληροφορία μέσω των μηχανών αναζήτησης.

Η μετατροπή της πληροφορίας/περιεχομένου από έντυπη σε ψηφιακή μορφή και η διάχυσή της μέσω του διαδικτύου στον τελικό χρήστη ανεξαρτήτως της γεωγραφικής του εγκατάστασης ήταν αναμφισβήτητα ένα σημαντικό βήμα που άλλαξε τα δεδομένα σε διεθνές επίπεδο.

Για την εκπαιδευτική κοινότητα το ζητούμενο ήταν η αναζήτηση πληροφοριών μέσα από λέξεις-κλειδιά (keywords) και η διαχείριση φίλτρων για την διασφάλιση -κατά το δυνατόν- του κριτηρίου της εγκυρότητας, της επικαιρότητας κ.λπ.

Το αποτέλεσμα της αναζήτησης ήταν ένας κατάλογος έγκυρων -υπό προϋποθέσεις- πηγών όπως έρευνες, μελέτες σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια, στον οποίο είχαμε πρόσβαση (έστω με περιορισμούς) για περαιτέρω μελέτη και επεξεργασία.

Μάλιστα αναπτύχθηκαν ειδικοί αλγόριθμοι προκειμένου εμπορικές κυρίως πηγές προϊόντων και υπηρεσιών να βρίσκονται στην κορυφή αυτού του καταλόγου.

Μια πρώτη επισήμανση για την εποχή των μηχανών αναζήτησης:

Θα έλεγε κανείς ότι η σχέση δημιουργού περιεχομένου, διακινητή/μηχανής αναζήτησης και τελικού χρήστη διαμορφώθηκε σε αδρές γραμμές ως εξής:

- Ο δημιουργός περιεχομένου π.χ. ο συγγραφέας ενός άρθρου, μιας μελέτης, ενός σχεδίου μαθήματος, μιας θεατρικής παράστασης κ.λπ. είχε τη δυνατότητα να διευρύνει «χωρίς διαμεσολάβηση» το κοινό, στο οποίο απευθύνεται, με ό,τι αυτό συνεπάγεται κυρίως στην αναγνώριση της συνεισφοράς του στην κοινότητα.

- Ο τελικός χρήστης -π.χ. ο εκπαιδευτικός ή ο ερευνητής- είχε τη δυνατότητα απεριόριστης και αδιαμεσολάβητης πρόσβασης σε μια ολοένα αυξανόμενη δεξαμενή

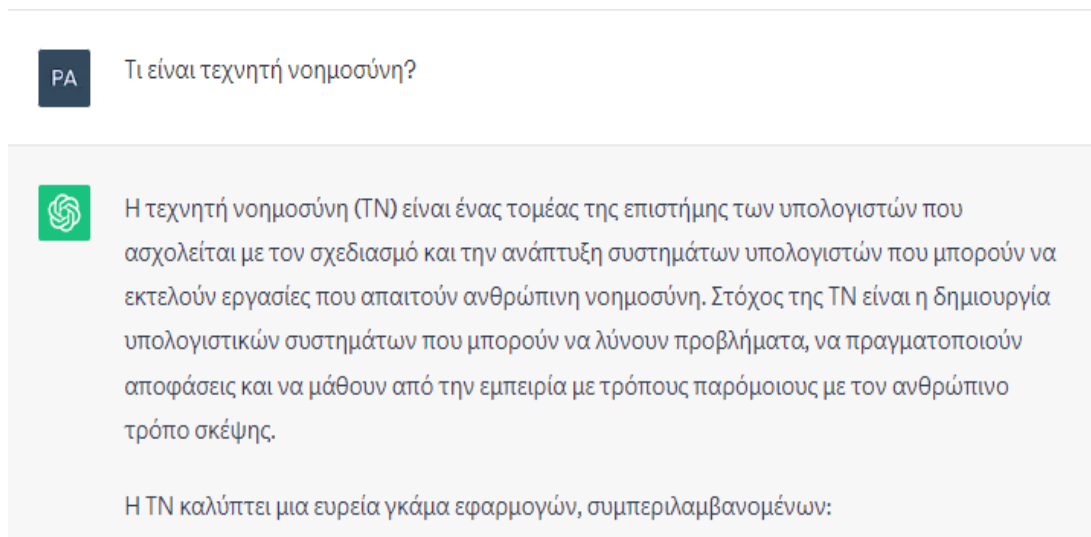
εκπαιδευτικών πόρων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ίδια τη βελτίωση και εξέλιξή του. Άρα είχε και την ευθύνη της επιλογής των πηγών, στις οποίες οι μηχανές αναζήτησης τού εξασφάλιζαν πρόσβαση. Δεν ήταν λίγες οι φορές κατά τις οποίες οι ρόλοι του δημιουργού περιεχομένου και του τελικού χρήστη εναλλάσσονταν, καθώς διαμορφώθηκε μεταξύ τους μια δυναμική σχέση συνεχούς αλληλεπίδρασης.

- Οι μηχανές αναζήτησης αναδείχθηκαν στην μεγαλύτερη δεξαμενή της ανθρώπινης γνώσης και δημιουργικότητας- με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την κερδοφορία τους- είτε με φανερούς πόρους, είτε όχι π.χ. μέσω της αξιοποίησης των προσωπικών μας δεδομένων.

Οι Εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης (E.T.N.) στη καθημερινότητα της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Σε αντίθεση με τις μηχανές αναζήτησης, οι Εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης (E.T.N.), π.χ. ChatGPT, bard κ.α., δεν προσφέρονται για αναζήτηση πληροφοριών με όρους-κλειδιά, καθώς η συζήτηση διεξάγεται σε φυσική γλώσσα -σα να μιλάμε με κάποιο φίλο ή γνωστό μας- και το γεγονός αυτό δημιουργεί εξοικείωση με το νέο περιβάλλον διεπαφής. (Ο όρος «εξοικείωση» είναι κρίσιμος και θα μας απασχολήσει στο άμεσο μέλλον).

Ας δούμε ένα απόσπασμα από πραγματικό παράδειγμα συνομιλίας μας με το ChatGPT 3.5 (10/9/2023) με θέμα την T.N:

PA Τι είναι τεχνητή νοημοσύνη?

 Η τεχνητή νοημοσύνη (TN) είναι ένας τομέας της επιστήμης των υπολογιστών που ασχολείται με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη συστημάτων υπολογιστών που μπορούν να εκτελούν εργασίες που απαιτούν ανθρώπινη νοημοσύνη. Στόχος της TN είναι η δημιουργία υπολογιστικών συστημάτων που μπορούν να λύνουν προβλήματα, να πραγματοποιούν αποφάσεις και να μάθουν από την εμπειρία με τρόπους παρόμοιους με τον ανθρώπινο τρόπο σκέψης.

Η TN καλύπτει μια ευρεία γκάμα εφαρμογών, συμπεριλαμβανομένων:

Το αποτέλεσμα της συνομιλίας μας είναι κείμενο σε φυσική γλώσσα, δηλαδή συνθετικός γραπτός λόγος, και αυτό από μόνο του είναι κάτι πάρα πολύ σημαντικό, πρωτόγνωρο θα λέγαμε, στην εξελικτική πορεία αλληλεπίδρασης ανθρώπου και μηχανής.

Ένα θέμα που προκύπτει εύλογα είναι ποιες πηγές αξιοποιήθηκαν από το ChatGPT προκειμένου να δημιουργηθεί αυτό το συνθετικό κείμενο.

Ακολουθεί ο εξής διάλογος (10/9/2023):

PA

Σας ευχαριστώ! Ποιές είναι οι πηγές σας?

Το μοντέλο GPT-3.5 της OpenAI δημιουργήθηκε μέσω εκπαίδευσης σε ένα ευρύ φάσμα δημόσιων και επίσημων πηγών από το Διαδίκτυο, όπως ιστοσελίδες, άρθρα, βιβλία, και άλλο περιεχόμενο. Επίσης, έχει συμπεριληφθεί πληροφορία από πολυάριθμα θέματα και πεδία γνώσης, καθώς και από ειδησεογραφικές πηγές.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι το μοντέλο δεν έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένες πηγές, δεν μπορεί να αναφέρει συγκεκριμένα ονόματα βιβλίων, άρθρων ή ιστοσελίδων, και δεν μπορεί να παρέχει πληροφορίες για συγκεκριμένους συγγραφείς. Η παρούσα απάντηση προκύπτει από τη γενική γνώση του μοντέλου μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021.

PA

Δηλαδή δεν μπορείτε να μου δώσετε συγκεκριμένες πηγές?

Λυπάμαι, αλλά η ικανότητά μου να παρέχω συγκεκριμένες πηγές περιορίζεται λόγω της κατάρτισής μου. Οι γνώσεις μου είναι βασισμένες σε πληροφορίες που είναι διαθέσιμες μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021, και δεν έχω πρόσβαση σε συγκεκριμένες πηγές ή το Διαδίκτυο για να παρέχω πληροφορίες ή πηγές που αναφέρονται σε συγκεκριμένα γεγονότα ή εξελίξεις μετά από αυτήν την ημερομηνία.

Εάν έχετε συγκεκριμένες ερωτήσεις ή χρειάζεστε πληροφορίες σχετικά με κάποιο θέμα, μπορώ να προσπαθήσω να απαντήσω με βάση τις γνώσεις μου έως τον Σεπτέμβριο του 2021, αλλά δεν μπορώ να παρέχω πρόσβαση σε συγκεκριμένες πηγές ή να ανανεώσω πληροφορίες που δεν έχω.

Συμπέρασμα

Οι μηχανές αναζήτησής μας έδιναν ως αποτέλεσμα έναν κατάλογο με πηγές, τις οποίες είχαμε την δυνατότητα να επεξεργαστούμε και να εξάγουμε τα συμπεράσματά μας. Βέβαια αυτό δεν ήταν πάντοτε εύκολο, ιδίως όταν υπήρχε μεγάλος όγκος δεδομένων, με αποτέλεσμα το ενδιαφέρον μας να εστιάζεται στα αποτελέσματα που βλέπαμε στην πρώτη σειρά αυτού του καταλόγου. Η κατάταξη των πηγών ήταν αποτέλεσμα αλγο-ρίθμων, στους οποίους δεν είχαμε πρόσβαση.

Οι συγκεκριμένες Ε.Τ.Ν, μας δίνουν ως αποτέλεσμα ένα συνθετικό κείμενο σε φυσική γλώσσα, το οποίο εικάζουμε ότι αποτελεί προϊόν επεξεργασίας βιβλιογραφικών πηγών. Όπως διαπιστώσαμε από τον διάλογό μας με τη συγκεκριμένη εφαρμογή, οι όποιες βιβλιογραφικές πηγές δεν είναι ούτε ορατές ούτε προσβάσιμες από εμάς.

Ως εκ τούτου μήπως εγείρεται ζήτημα εγκυρότητας;

Ακολουθεί ο εξής διάλογος (10/9/2023):

Σας ευχαριστώ για την ειλικρίνεια σας. Όμως υπάρχει θέμα εγκυρότητας έτσι δεν είναι?

Ναι, έχετε απόλυτο δίκιο. Η εγκυρότητα των πληροφοριών είναι κρίσιμη και πρέπει πάντα να επιβεβαιώνετε τις πληροφορίες από αξιόπιστες πηγές, ιδίως όταν πρόκειται για σημαντικά ή κρίσιμα θέματα. Οι πληροφορίες που παρέχω βασίζονται σε δεδομένα που είναι διαθέσιμα μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021, και δεν πρέπει να θεωρούνται ως οριστικές ή ενημερωμένες.

Για την επιβεβαίωση των πληροφοριών ή για να ενημερωθείτε σχετικά με τα τελευταία γεγονότα και εξελίξεις, σας συνιστώ να ανατρέξετε σε αξιόπιστες πηγές ειδήσεων, επίσημες ιστοσελίδες ή εμπειρογνώμονες στο αντίστοιχο πεδίο.

Τα συμπεράσματα δικά σας....

Με βάση τα ανωτέρω πώς διαμορφώνεται η σχέση δημιουργού περιεχομένου, διακινητή και τελικού χρήστη στην εποχή της Τ.Ν?

- Οι τελικοί χρήστες -εμείς δηλαδή- ως «κυνηγοί/εξερευνητές περιεχομένου» βιώνουμε μια πρωτόγνωρη εμπειρία συνομιλίας σε φυσική γλώσσα με τη μηχανή, το περιεχόμενο της οποίας ελέγχεται για την εγκυρότητα του, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αξιοποίηση του στην έρευνα, στην τάξη, στο αμφιθέατρο, ή οπουδήποτε αλλού.

- Οι δημιουργοί του πρωτογενούς περιεχομένου (δηλαδή οι συγγραφείς κ.λπ.) απλά δεν υφίστανται, κατά δήλωση της ίδιας της εφαρμογής, καθώς οι πηγές δεν είναι ορατές σε εμάς.

- Η Ε.Τ.Ν. μας προσφέρει κείμενα σε φυσική γλώσσα, «απαλλαγμένα» από το βάρος/ευθύνη της αναφοράς των πηγών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εγκυρότητα του παραγόμενου περιεχομένου.

Θέμα προς προβληματισμό

Με δεδομένο ότι τα αποτελέσματα που παράγονται

από το Chat GPT 3.5

ελέγχονται ως προς την εγκυρότητά τους

έχει νόημα να αξιοποιήσουμε τη συγκεκριμένη εφαρμογή στην τάξη μας;

Αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;

Όλα ξεκινούν από τη διατύπωση του ερωτήματος!

Ας το κρατήσουμε αυτό, και θα επανέλθουμε....

Μπορείτε να μοιραστείτε με την κοινότητα τις προτάσεις σας -διατηρώντας, αν θέλετε, την ανωνυμία σας- εδώ: <https://padlet.com/panas2/chat-gpt-tdpreder1jnpjow5>

Φιλολογική επιμέλεια: Ξανθή Κωστούλα, Φιλόλογος.